

„Jenom země je věčná, říkají staří lidé.
Pravdu jste řekli. Řekli jste pravdu.“

šajenská píseň

Vážení čtenáři,

katastrofu, která s nevyhnutelností antické tragédie dopadla začátkem srpna na obyvatele severu Čech a Chrudimska, převrstvily mezitím v současném světě, kde si na nedostatek informací rozhodně nemůžeme stěžovat, další a další události. Nehodlám se v následujících řádcích vést na vlně často náhle propuknutého poznání o stavu dnešní přírody a krajiny už proto, že vůči postiženým povodní by to byl nezměrný cynismus. Nechci ani z pozice diváka televizních zpráv školometsky zdvíhat prst a sypat ze sebe poučky o tom, co všechno by se mělo udělat. Místo toho se pokusím představit pár, pro někoho možná kacířských, názorů.

S rychlým přivalovým deštěm, který spadl na části naší země v polovině letošních prázdnin, si neporadí ani sebezdravější krajina. Takovou ale ta naše ani zdaleka není. Navíc v České republice žije v záplavových oblastech největší podíl obyvatelstva ze všech evropských zemí. Zdá se, že proti situaci, kdy se poklidný potůček změní za pár hodin v divoký zabíjející proud vody, nemůžeme nic dělat. Je zřejmé, že se při protipovodňových opatřeních bez technických zařízení dost dobře neobejdeme. Ale jen schopnost lužního lesa na soutoku Moravy a Dyje

zadržovat vodu je větší než retenční kapacita všech 28 přehrad v povodí Moravy dohromady. Už při povodni v roce 1997 se ukázalo, že mokřady mohou šíření povodňové vlny zpomalit a dát lidem šanci se evakuovat nebo se na záplavy alespoň trochu připravit. Družicové snímáče jsou nemilosrdné. Zadáme-li si do digitální mapy zemského pokryvu změnu lesních a zemědělských přírodě už tak vzdálených biotopů na zastavěnou plochu od roku 1990, odkdy máme k dispozici rozumné satelitní snímky, vyjde z toho Česká republika na našem kontinentě skoro nejhůř. Když dnes už kultovní rodina Homolkových vyjela před čtyřiceti lety z Prahy, ocitla se v lese. Dnes dorazíte v lepším případě k supermarketu či skladu.

Medúza, kterou vyvrhne moře na pobřeží, reaguje na první příliv pohybem. Později již na stejný podnět neodpovídá. Popsané učení, označované jako habituace, je nezbytné k tomu, aby organismus ignoroval podnět, který již dobře zná a který pro něj nemá vážné následky. Vědci si obvykle pomáhají názorným příkladem, že se naučíme nereagovat na tikot hodinek. V nejlepším smyslu široká veřejnost už může být z opakovaných alarmujících zjištění o neradostném stavu životního prostředí unavená. Naštěstí se ukázalo, že ač-

koliv povodně přestaly být v posledních patnácti letech neobvyklým jevem, nezatvrdili jsme svá srdce do té míry, aby nám byl osud těch, které postihly, naprosto lhostejný. O tom, že obvykle bývá jednodušší a levnější odstraňovat příčiny než důsledky, víme přinejmenším z doby, kdy pyramidy byly novostavby.

Omlouvám se shovívavým čtenářům, že se v následujících řádcích záměrně dopustím určité banality. Přírodu, a můžeme ji zastřešovat širším pojmem *biologická rozmanitost*, máme rádi jako takovou, samu o sobě, prostě proto, že tu je a že jsme si na ni zvykli. I zapřisáhlí pragmatičtí ale musejí často se skřípěním zubů přiznat, že nám poskytuje služby, bez kterých se ještě dlouhou dobu neobejdeme. Zda ji ale můžeme zúžit jen na mechanického provozovatele zmiňovaných přínosů, je pochopitelně docela jiná otázka.

Píseň, která vznikla ještě předtím, než za mrazivého rozbřesku v listopadu 1868 zmasakroval generál Dlouhý vlas Custer spící Šajeny u řeky Washita, má určitě něco do sebe. S tím dodatkem, že svět již vždycky bude jiný. Ale jiný jak?

*Jan Plesník, poradce ředitele
Agentura ochrany přírody
a krajiny ČR Praha*